

25.4.2022 / [Sari Autio-Sarasmo](#)

Sari Autio-Sarasmo on yleisen historian dosentti (TaY) sekä Venäjän ja Euraasian tutkimuksen yliopistonlehtori Helsingin yliopistossa.

Kylmä sota, rautaesirippu ja Ukrainan sota

Ukrainan presidentti Zelenskiy puhuu rautaesiripusta. Mitä rautaesirippu nykyään tarkoittaa?

Käsitteet kylmä sota ja rautaesirippu ovat palanneet julkiseen keskusteluun Ukrainan sodan myötä. Voiko näitä käsitteitä käyttää, kun analysoidaan Ukrainan sodan aiheuttamaa kriisiä? Jos puhumme nykytilanteesta menneen ajan käsitteillä, saatamme antaa asioille väärää merkityksiä.

Käyn seuraavassa läpi muutamia esimerkkejä, joissa nykytilanteella on jotain yhteistä menneisyyden kanssa.

Uusi kylmä sota ja laskeutuva rautaesirippu

Uudesta kylmästä sodasta on puhuttu viime aikoina, koska Ukrainan sodan takia maailma näyttää taas jakautuneen kahtia. Vastakkain ovat Ukraina hyökännyt Venäjä ja Venäjää vastaan puolustautuva Ukraina sekä sitä tukeva länsi. Lännen keskeisiä toimijoita ovat Yhdysvallat, NATO sekä Euroopan unioni.

Tilanne muistuttaa kylmän sodan konfliktin jakamaa maailmaa. Viittaus uuteen kylmään sotaan tuntuu siksi luontevalta.

Myös Ukrainan presidentti **Volodymyr Zelenskiy** on käyttänyt metaforaa rautaesiripusta. Hän sanoi, että [rautaesirippu on laskeutunut Venäjän ja sivistyneen maailman väliin](#), kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan 24.2.2022. Moni muukin on puhunut viime aikoina rautaesiripusta.

Kylmä sota kuten sen tunnemme

Kylmä sota tarkoittaa perinteisesti idän ja lännen välistä konfliktia vuosina 1945–1991, eli toisen maailmansodan päättymisestä Neuvostoliiton hajoamiseen. Toisella puolella oli Yhdysvallat ja kapitalismi, toisella puolella Neuvostoliitto ja sosialismi. Kylmä sota ei koskaan muuttunut isoksi sodaksi.

Vuonna 1961 rakennettu Berliinin muuri konkreettisesti jakoi Euroopan kapitalistiseen länteen ja sosialistiseen itään. Vuonna 1946 Iso-Britannian entinen pääministeri **Winston Churchill** totesi, että [rautaesirippu laskee idän ja lännen välille](#), kun Neuvostoliitto lopetti yhteistyön liittolaistensa kanssa ja otti Itä-Euroopan valtiot Neuvostoliiton hallintaan.

Venäjän uhkailu ydinaseilla herättää taas ikäviä muistoja kylmästä sodasta.

Kylmään sotaan liitettiin myös ydinsodan uhka. Venäjän uhkailu ydinaseilla herättää ikäviä muistoja. Reaktio uhkaan oli samankaltainen ennen kuin nyt. Ydinsotaa [yritetään välttää](#).

Pakotteet ennen ja nyt

Länsi käyttää taloudellisia pakotteita Venäjää vastaan. Pakotteilla rajoitetaan kaupankäyntiä Venäjän kanssa. Tällä hetkellä energia ei kuulu pakotteisiin. Tämä heikentää pakotteiden tehokkuutta, sillä Venäjän taloudelle fossiilienergian vienti [on tärkeää](#).

Talouspakotteet vaikuttavat pitkällä aikavälillä ja moneen asiaan Venäjän taloudessa.

[Arvioiden mukaan](#) talouspakotteillakin on kuitenkin vaikutusta. Kylmän sodan aikana tyypillisiä pakotteita olivat vientikiellot. Teknologia oli sekä kylmän sodan aikana vientikiellossa että nyt pakotelistalla. Länsi oli teknologisesti kehittyneempi, ja se halusi pitää teknologiansa itsellään. Vuonna 1949 vientikielto kielsi teknologian viennin [Neuvostoliittoon](#).

Toimivatko pakotteet?

Vaikka Neuvostoliittoon oli vientikielto, se sai silti teknologiaa. Monet maat kävivät mielellään teknologiakauppaa Neuvostoliiton kanssa, koska markkinat olivat hyvät. Neuvostoliitto ei silti pystynyt vahvistamaan talouttaan.

Talouden yksipuolisuus ja omien keksintöjen puute on vieläkin Venäjän ongelma. On hyvin mahdollista, että juuri teknologian viennin kieltäminen vaikuttaa sotaan ja turvallisuuteen jopa kylmän sodan aikaa paremmin. Venäjä on tehnyt vastatoimia, joilla se yrittää haitata lännen toimintaa.

Kylmän sodan rauhallisimpina aikoina itä ja länsi olivat paljon yhteydessä, vaikka tilanne oli kireä. Nyt tällainen vaikuttaa mahdottomalta – ainakin lähitulevaisuudessa.

Vanhoille käsitteille uudet sisällöt

Voiko kylmän sodan ja rautaesiripun käsitteillä kuvata Ukrainan kriisin myötä syntynyttä tilannetta?

Selvää on, että Venäjän toiminta jakaa maailman. Tässä mielessä uuden kylmän sodan käsite kuvaa hyvin väkivaltaisen konfliktin jakamaa maailmaa, jossa on uudelleen ydinaseiden uhka. Vaikka tilanne muistuttaa 1900-luvun kylmää sotaa, käsite pitää kuitenkin päivittää kuvaamaan nykyistä tilannetta.

Metafora rautaesiripun laskeutumisesta on Ukrainan presidentti Zelenskiyltä taitavasti sanottu. Kylmän sodan aikana itä ja länsi olivat paljon tekemisissä, vaikka heidän välillään oli rautaesirippu. Nykytilanteessa näin tuskin tapahtuu. Siksi pitäisi päivittää myös, mitä rautaesirippu tarkoittaa.

Muokattu Poliitikasta-lehden alkuperäisestä tekstistä:

<https://politiikasta.fi/kylma-sota-rautaesirippu-ja-ukrainan-sota/>.